

Knihovny by měly být ostražité

V oblasti digitalizace patří Národní knihovna České republiky ke světové špičce. Potvrdilo se to ostatně i v roce 2005, kdy se stala historicky první nositelkou ceny UNESCO – Jikji (Paměť světa). Důležitou roli při jejím získání sehrály právě programy na záchranu světového kulturního dědictví, jež s digitalizací úzce souvisejí. Významný podíl na úspěších Národní knihovny v této oblasti má i její ředitel pro výzkum, vývoj a mezinárodní vztahy a statutární zástupce generálního ředitele NK – Adolf Knoll, jeden z těch, kdo stáli u začátku digitalizace v českém knihovnictví.

Jaké byly počátky digitalizace v českém knihovnictví? A jak jste se k nim dostal Vy?

Stalo se to náhodou v roce 1992, kdy se v Praze objevil Wolfgang Löhner, tehdejší ředitel dnes již neexistující divize UNESCO – tzv. všeobecného informačního programu. Sháněl pilotní projekty k programu Paměť světa týkajícího se záchranu, ochrany a zpřístupnění kulturního dědictví, který ten rok vyhlásili. Chtěli v jeho rámci publikovat několik CD z různých částí světa, kde by se prezentovaly některé z nejcennějších památek.

Navštívil Národní knihovnu a tehdejší ředitel Vojtěch Balík se mě zeptal, jestli bychom se nemohli do takového programu zapojit. Nikdy před tím jsme nic takového nedělali, měli jsme tehdy k dispozici jen pár počítačů a o nějaké digitalizaci jsme v té době vůbec ani neuvažovali. Shodou okolností jsme ale měli již dost databází zpracovaných na CD, většinou od amerického vydavatele UMI. Náskok v této oblasti jsme získali díky tomu, že si na začátku devadesátých let vybrala jedna firma, předchůdkyně dnešní Albertiny icome Praha, která s Američany spolupracovala, právě Národní knihovnu jako instituci, která by byla nejvhodnější – i z hlediska další prezentace – pro umístění jejich technologie. Zavola jsem jim a zeptal se jich, jestli by něco takového uměli připravit. Jejich odpověď byla: „Možná ano.“ A tak jsem do telefonu řediteli oznámil, že bychom to asi zvládnout mohli.

A tím to všechno začalo – první jednání se odehrálo někdy v listopadu a v UNESCO chtěli mít CD v dubnu hotové. A já byl jmenovaný tím, kdo za všechno v Národní knihovně zodpovídal. Začátky přitom byly hodně komplikované – k dispozici jsme ještě neměli kamery s potřebným rozlišením, a tak jsme nemohli skenovat přímo. Vybrané rukopisy se proto musely nejdřív nafotit a do digitální podoby se převáděly z diapositivů. Ale vše se podařilo – k prezentaci jsme vybrali ukázky nejcennějších

Prvním rukopisem, který Národní knihovna představila celý v digitalizované podobě, byl v roce 1995 Antifonář sedlecký.

rukopisů z našeho fondu a v dubnu skutečně CD vyšlo. Dokonce jsme předhonili všechny ostatní instituce, a tak se z něj stalo úplně první pilotní CD programu UNESCO Paměť světa. Díky tomu jsme získali důležité kontakty na mezinárodní úrovni a v zahraničí věděli, že s námi mohou počítat i pro další projekty.

Během deseti následujících let se ovšem oblast digitalizace rychle vyvíjela.

V roce 1995 jsme už představili digitalizovaný celý rukopis – Antifonář sedlecký. A po něm jsme vydali Kroniku kostnického koncilu. Objevily se už první kamery s přijatelným rozlišením, s nimiž se mohly zpracovávat menší formáty originálů, a začalo se uvažovat o tom, že by bylo dobré zabývat se digitalizací systematicky. Rozhodli jsme se, že pro ni postavíme první pracoviště, což se během dvou let skutečně podařilo.

Šlo nám o to, aby data nebyla závislá na formě zpracování. Aby měla obecný formát a přistupovalo se k nim obecnějšími nástroji, která je dokáží číst. V letech 1995 a 1996 jsme začali s vývojem těchto formátů – důležité přitom bylo, že jsme už nebyli odkázaní na podporu ze zahraničí a finance jsme získávali z českých grantů na výzkum a vývoj.

V roce 1996 jsem byl přijat do subkomise pro technologii programu UNESCO Paměť světa na jejím zasedání v Praze. A v roce 1999 jsme vydali CD, kde bylo navrženo, jak se má při digitalizaci postupovat – se všemi nástroji, strukturami, formáty, atd. A UNESCO tuto naši metodu doporučilo jako příklad hodný následování. Což byl další důležitý krok k tomu, co následovalo. Stávali jsme se ve světě známými, zvali nás na kongresy a na různá školení. A my jsme se vydali dvěma směry. Jedním je projekt Manuscriptorium, který se zabývá rukopisy, starými tisky a historickými mapami. A druhým Kramerius, v jehož rámci se skenují především noviny.

A za další přelomový krok považují rok 2003, kdy jsme formáty dokumentů přepsali na platformu XML a zveřejnili obě digitální knihovny: Manuscriptorium a Kramerius.

Jak Národní knihovna získala Cenu Jikji

Na začátku devadesátých let bylo v Národní knihovně jen pár počítačů. Nebylo to poněkud troufalé, pustit se v takových podmínkách do pilotních projektů pro UNESCO?

Samozřejmě, byla to obrovská disproporce, protože jsme věděli, že knihovna potřebuje počítače zejména pro svoji základní činnost. Ale nám nešlo jen o samotnou digitalizaci, ale o Národní knihovnu jako celek. Uspěli jsme možná i proto, že jsme pochopili velmi rychle, že

Kronika kostnického koncilu byla druhý kompletní rukopis, který Národní knihovna zpřístupnila v digitalizované podobě.

nám nikdo nepomůže. Nebyli jsme v pozici, jako je dnes každý, kdo čerpá peníze určené pro evropské projekty – v podmínkách máte vypsané určité směry a musíte se dohodnout, čím se budete zabývat, a ne vždy se tím pádem můžete pustit do toho, co byste opravdu chtěli dělat. Našli jsme partnery v privátní sféře, kteří do toho s námi šli i s tím rizikem, že máme někdy problém zajistit pravidelné financování. Přihlásilo se nám sice zastoupení několika světových firem, ale většinou nabízeli to, co již měli k dispozici, a co ani nebylo původně vyvíjené pro knihovny. A tak jsme raději vsadili na pár začínajících českých firem, které byly flexibilnější, rychlejší a neprodávaly zaseté produkty. A které dnes úspěšně vyrábějí a prodávají knihovnický software a podporují digitalizaci.

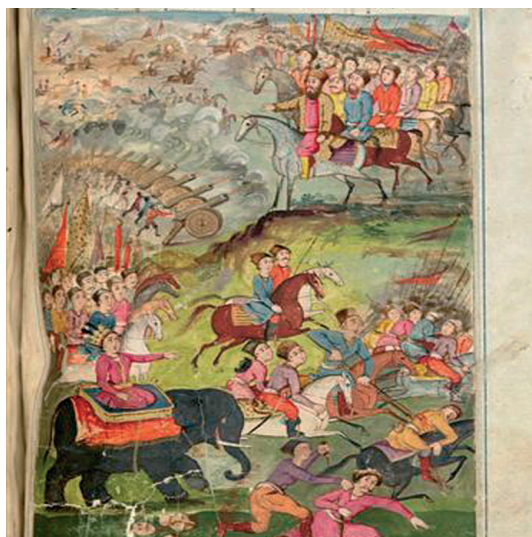
Důležité bylo, že jsme s digitalizací začínali ve stejné době jako kolegové v okolních zemích. A díky tomu, že se mohla dovážet technika, jsme získali nejkvalitnější možné vybavení. Na začátku sice ještě neměl nikdo počítač ve své kanceláři, ale pracoviště pro digitalizaci už bylo vybavené na světové úrovni. Například americká kamera Kodak, kterou jsme pořídili na jaře 1996, měla špičkové parametry a byla jednou ze tří, které jste tehdy mohli v Evropě najít.

Technika a software je ovšem pouze jedna stránka věci. Důležitá byla i proměna myšlení těch, kdo v oddělení rukopisů a starých tisků pracují. Na začátku to u některých z nich vypadalo, že něco takového nikdy nepřijmou za své a akceptují to pouze jako diktát vedení. Ale někdy v roce 1995 se to zlomilo, začali přemýšlet, co všechny ty novinky pro jejich práci znamenají, a nastoupili do rozjíždějícího se vlaku digitalizace.

Díky úspěšné digitalizaci získala Národní knihovna i prestižní Cenu Jikji (Paměť světa).

Cena je hlavně za digitalizaci, ale souvisí i s řadou dalších činností, týkajících se záchrany světového kulturního dědictví. Myslím, že jejím udělením UNESCO mj. ocenilo, že jsme pro ně hodně udělali. Na jeho aktivity jsme totiž upozorňovali i v rámci projektů, které samotné UNESCO nefinancovalo, a na které jsme měli vlastní sponzory. Jeden čas to byla třeba Československá obchodní banka, díky které jsme zpracovali katalogy arabských a perských rukopisů. Dbali jsme vždy na to, aby UNESCO bylo takřkajíc u toho. Myslím, že se vyplatilo, když jsme navazovali a rozvíjeli rozsáhlou mezinárodní spolupráci bez ohledu na to, jaký to přinášelo bezprostřední zisk. Někde uvnitř jsme byli totiž přesvědčeni, že jde o investici do budoucnosti.

Hodně jsme také zabodovali tím, že jsme se nezaměřili jenom na naše tuzemské kulturní dědictví a českojazyčná díla, nýbrž na vše, co má hodnotu. Ať již šlo o arabské, perské či indické rukopisy, německé dokumenty, ukrajinský exil... To vše nám přineslo body – UNESCO si cení toho, co přesahuje hranice států a regionů. Je to ale i o souhře náhod.

Ve sbírkách Národní knihovny je uložena i řada cenných perských rukopisů; na snímku rukopis Národní knihovny ČR XVIII B 146 Khamse-ye Nizámí z roku 1674.

Byl jste u počátků digitalizace a od té doby s ní také často seznamujete kolegy v zahraničí. Kde všude jste už o ní přednášel?

Hlavně to byla oblast střední a východní Evropy a Pobaltí – pro Estonsko, Litvu a Lotyšsko jsem pořádal školení v Rize v roce 1999. Školil jsem také v Mongolsku, Kazachstánu, Moldávii, na Ukrajině, v Srbsku a Černé hoře, v Litvě a naposledy znovu v Lotyšsku... Takové školení je ale dost náročné a za krátkou dobu nemohu nikomu vysvětlit podrobně všechno. Důležité je představit základy a ukázat směr, jakým mají přemýšlet. Zatím jsem proškolil asi čtyři sta lidí v zahraničí, ale měli jsme i spoustu stážistů z různých koutů světa u nás v Praze. A dobře funguje také spolupráce s Rakouskem a Německem.

V závěru se o Ceně Jikji rozhodovalo mezi sedmi nominovanými. Koho jste vedle Národní knihovny pokládal za dalšího velkého favorita?

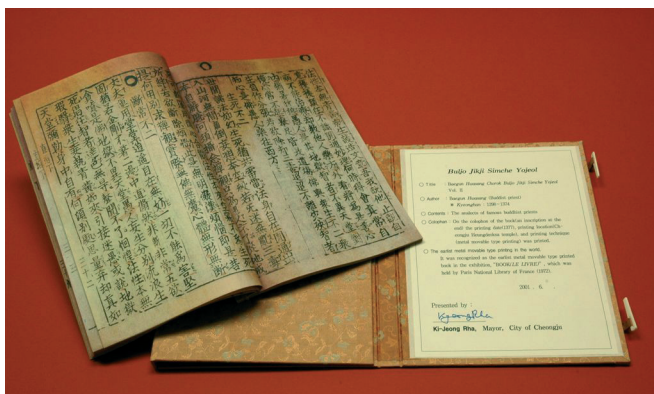
Indickou komisi pro rukopisy, která se nakonec dostala s námi do úplně nejužšího finále. A ta by si Cenu Jikji určitě zasloužila (třeba příště) za to, co všechno v Indii udělala pro záchranu rukopisů. Pokud se ovšem neobjeví někdo nový.

Jak se vlastně stalo, že si tuhle cenu osvojili právě Korejci?

Byl jsem od roku 1996 do roku 2001 členem hlavní poradní komise pro Paměť světa, která nás o čtyři roky později na Cenu Jikji vybrala. A poslední zasedání, na kterém jsem byl, bylo v Koreji. A k hlavní náplni takových zasedání patří sestavování soupisu světového kulturního dědictví dochovaného v dokumentech. Korejci tehdy nominovali právě buddhistický spis Jikji, nejstarší dochovaný tisk pohyblivou kovovou sazbou na světě. Na stejném zasedání byla nominována i Gutenbergova bible a vedly se hádky o tom, co je důležitější. Anglosaský svět nechtěl příliš uznat korejský tisk, protože prý neměl širší dopad. Korejci ale oponovali, že měl obrovský význam pro celou jejich oblast. A koneckonců, kdo ví, jestli Gutenberg neměl informace o tom, jak se dá tisknout, právě z Asie... Nakonec se spis Jikji na seznam opravdu dostal a v Koreji se toho patřičně mediálně chopili a uspořádali velké oslavy. A rok poté město Cheongju, kde se ta kniha kdysi vytiskla, navrhlo UNESCO, že za zásluhy v oblasti programu Paměť světa poskytne Cenu Jikji, kterou bude financovat. UNESCO, které nemělo v ruce žádnou podobnou cenu, návrh přijalo a spustil se celý ten náročný proces nominací a vyhodnocování. Pro korejskou národní kulturu je to samozřejmě obrovská propagace.

Zmínil jste názorový střet delegátů při výběru toho, co na seznam světového kulturního dědictví patří a co ne. Stává se to hodně často?

Kdysi se v nominacích objevila například sbírka gramodesek Karla

Faksimile buddhistického spisu Jikji, který je nejstarším dochovaným tiskem pohyblivou kovovou sazbou na světě. Podle něj byla pojmenována cena, kterou od roku 2005 uděluje UNESCO za zásluhy v oblasti programu Paměť světa.

Čapka z Náprstkova muzea. Je to výjimečná sbírka, v níž jsou většinou unikátní nahrávky z Oceánie. Jenže jde zároveň o gramodesky, které tam byly v době naší první republiky běžně vydávány. A tak se tahle nominace minula se světovým kontextem – kolegové zastupující příslušná teritoria krčili rameny a říkali: „Je to sice zajímavé, že takové desky sbíral Karel Čapek, ale uvědomte si, že v našich zvukových archivech, třeba v Austrálii, jde o zcela běžné věci. A máme i daleko bohatší sbírky.“

A něco jiného se stalo s Koperníkem – Poláci nominovali jeho rukopis o oběhu nebeských těles, proti čemuž vůbec nikdo nic nenamítal. A když se vše odhlasovalo, tak vystoupil jeden arabský delegát, který poznamenal: „Jenom vás chci upozornit, že Koperník nebyl první, před ním už se stejnou problematikou zabýval jistý arabský astronom...“ Vnímání našeho světa se tady konfrontuje s jinými kulturami. A je dobře, že k tomu přispívá i Cena Jikji. Ostatně zajímavá byla i reakce francouzské Národní knihovny, kde je originální tisk Jikji uložen, když Korejci s návrhem na udělování ceny přišli. Francouzi ve svém stanovisku uvedli, že je to je sice kniha cenná, ale podle nich má francouzská Národní knihovna desítky cennějších titulů.

Adolf Knoll přebírá Cenu Jikji (Paměť světa) na ceremoniálu v korejském městě Cheongju.

Překvapilo vás při návštěvě Koreje, jaká mediální kampaň udělování Ceny Jikji provázela?

Překvapilo, ale pak jsme pochopili, že jde mj. o to, že v Koreji mají obrovskou hodnotu pozitivní informace. U nás je něco takového prakticky nemožné – pokud nebudete hrát třeba fotbal. A překvapilo nás také, kam až popularita takové ceny sahá. Ředitel Vlastimil Ježek se vydal například do muzea a když chtěl platit, tak mu řekli: „My vás známe – vy jste dostali Cenu Jikji. Vy máte vstup zadarmo.“ Ceremoniál Jikji se přenášel v přímém přenosu v televizi a v jeho rámci se promítal asi hodinový film, kde bylo asi čtyřicet procent o Národní knihovně. Dovedete si představit, že by takový prostor u nás někdo dal v přímém přenosu knihovně korejské?

Digitalizace zachraňuje nenahraditelné hodnoty

Na kterých místech v České republice se digitalizuje?

Až na výjimky v Národní knihovně. Na to, aby se začínalo jinde úplně od nuly, neměl nikdo dost peněz. Díky tomu se podařilo uhlídat jednotný přístup. Digitalizací se ale zabývá asi tak třicet institucí v republice. Určitý malý překryv existuje i mezi Krameriem a Manuscriptoriem – například Muzeum Východních Čech má noviny i rukopisy.

Rukopisy se digitalizují zatím jenom u nás a noviny a moderní monografie například i v Akademii věd. A v rámci projektu Kramerius pravděpodobně ještě pár dalších pracovišť vznikne – v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě například nakoupili systém Sirius, který má zabudované naše standardy. Tituly do Krameria se digitalizují po vzájemné domluvě, aby se některé nezpracovávaly zbytečně dvakrát. Něco zpracujeme my, jinde zase zdigitalizují svůj regionální titul, a tak se Kramerius postupně skládá z různých kousků. Zajímavá je i digitální parlamentní knihovna, ale to je projekt, na kterém se nepodílíme.

Jak jsme dnes s digitalizací daleko?

Expertní odhad byl, že je potřeba zdigitalizovat asi 245 milionů stran, aby se zachránilo to, co je v České republice vytištěno na kyselém papíře a zachráněno má být, protože je nenahraditelné. Kramerius je schopen vyrobit za rok asi milion stran mikrofilmů, ale digitalizaci zpomalují problémy s výrobou strukturálních metadat. Tady ta perspektiva není moc dobrá – záleží hodně na penězích. Nicméně si myslím, že v této oblasti může pomoci tzv. rychlá digitalizace. Nové skenery by tak mohly rychleji ukusovat třeba z fondů devatenáctého století. Ale zpřístupnění těchto dokumentů je samozřejmě spojeno i s komplikovanou otázkou autorských práv.

Řada titulů je odsouzena k zániku, zbývá nám tak pětadvacet, třicet let, než se rozpadnou. Ale pokud bude dost peněz a podaří se rozjet masově rychlou digitalizaci, tak bychom mohli být do takových deseti let hotovi. Ale šance tady je – v Koreji nedávno začali s digitalizací novin a knih maximálně dvě stě let starých a mají už vyrobeno sto milionů stran.

V případě rukopisů je tempo samozřejmě pomalejší – při sto deseti tisících stranách ročně ve vysoké kvalitě počítáme s jejich digitalizací do čtyřiceti let. Pokud se nám podaří získat další peníze, tak bychom mohli postupovat rychleji i v této oblasti. Ale rukopisům nehrozí, že by v dohledné době podlehly zkáze.

Co všechno by se mělo objevit v Manuscriptoriu?

Naším kritériem není národní výběr, ale hodnota rukopisů. A digitalizace rukopisů je mimořádně pracný proces – pokud chceme zachovat původní barvy, tak nemůžeme s rukopisy zacházet jako s normálními knihami. Do budoucna chceme zkvalitňovat prostředí Manuscriptoria, kde budou v brzké době strukturované historické texty. Digitalizujeme i mapy, kvůli nimž dokonce vznikla speciální technologie.

Jaké podobné projekty existují v zahraničí? Chystají se třeba projekty světové digitální knihovny?

Zatím neexistuje jednotný evropský, natož celosvětový projekt. Jsou národní knihovny, které se zabývají digitalizací novin, což je společná bolest všech zemí – z nových členských zemí EU se jí věnují třeba Estonsko nebo Lotyšsko. Mladší (!) než náš je projekt v Britské knihovně. Řada knihoven v Evropě digitalizuje, ale každá preferuje jiný typ projektů – někde se zaměřují na určitou sbírku, jinde na vybraný typ publikací. A až na výjimky mají všechny problémy s financováním. Belgická královská knihovna, národní knihovny Španělska nebo Portugalska... Nikde nemají žádné velké projekty a plány. Největším digitalizátorem je Národní knihovna Francie – před dvěma lety měli k dispozici už asi sedmdesát tisíc svazků, plus další data, což představuje nějakých třicet milionů stran. Jen pro srovnání poznamenávám, že tak daleko nebyla ani Kongresová knihovna.

Projekt TEL Evropská knihovna je o tom, že se v jednom portálu jednotlivé sbírky spojí. Portál si načte na základě komunikačních protokolů data z knihoven a když budete chtít získat informaci o něčem, tak se prokliknete do Manuscriptoria, do digitální knihovny X nebo Y, do katalogů... Zdrojů už existuje hodně, ale jsou útržkovité. V rámci projektu TEL-ME-MOR nyní probíhá zjišťování podrobností o výzkumu a vývoji v této oblasti. Asi do půl roku budeme mít slušná data a pak uvidíme přesně, co kdo má. Neřekl bych, že kromě Francouzů dnes disponuje někdo obrovským množstvím dat.

V této situaci bychom chtěli Manuscriptorium nabídnout jako prezentační platformu. Vytvářejí se proto nástroje, které by takovou spolupráci zjednodušily. Různé digitální knihovny by sice

měly být soustředěné pod jednotným portálem, ale z psychologického hlediska je důležité, aby obrázky zůstaly na serveru vlastníka originálních dokumentů, odkud by se načítaly. Uživateli je jedno, odkud obrázky získají. Nyní se k tomu dovývají potřebné nástroje. Chceme je upravit pro Manuscriptorium tak, aby s nimi mohl pracovat i ten, kdo není počítačový specialista. V lednu bychom měli mít všechno k dispozici a poté vyzveme další knihovny k testování. Na jaře plánujeme na konferenci INFORUM mezinárodní workshop o digitalizaci pro ty, kdo by se chtěli zapojit do Manuscriptoria. Bohužel to ale není jen problém technický – mnozí kolegové by byli pro, jenže do hry vstupuje i politika managementu, který zvažuje, zda je dobré, aby se zapojili do aktivity, která byla vyvinutá v Česku.

Někdo se třeba spoléhá na to, že se objeví projekt připravený v rámci EU...

Management si často představuje, že jim evropské projekty nabídnou něco zásadního. Ale většina z těch, které se zabývají digitalizací, se pouze snaží probudit zájem členských států o financování výroby digitálních dat, případně nabídnout finanční podporu pro vývoj nových přístupů při spojování digitálních knihoven.

Co nás v oblasti digitalizace čeká v nejbližší budoucnosti?

Čeká nás určitě rychlá digitalizace. Pokud jde o ryze technickou stránku věci, jako jsou třeba metadata a platforma XML, tak nemyslím, že dojde k nějakému radikálnímu vývoji nebo revoluci. Hlavně se zvýší rychlost a technicky půjde o pospojování a propojení jednotlivých projektů dohromady.

Hodně se diskutuje o nových standardech, o strukturování metadat. Začíná tady foukat silný vítr – a ti, kdo si to dělali zatím po svém, se ocitají v širším prostoru, kde už nemají pozici velkého hráče. A pokud dojde k rychlým digitalizacím, tak nebude čas na žádné složité standardy a přemostění pro uživatele bude třeba řešit trošku jiným způsobem, aby nebylo moc pracné. To jsme tušili už ve chvíli, kdy jsme začali budovat Manuscriptorium.

My samozřejmě neovlivníme, jaké standardy budou Google a jiné firmy podporovat. Ale důležité je, abychom byli u toho. Chystá se další důležitý zlom. Data se budou sbírat z volnějším prostředí a tím pádem bude systém muset přemýšlet víc za uživatele – bude například vědět daleko lépe než dosud, na základě různých slovníků, tezaurů a tzv. ontologií, jak se zeptat dál v jednotlivých prohledávaných zdrojích.

Jak vidíte budoucnost projektů typu, s jakým přichází americký Google? Co všechno se nakonec v digitalizované podobě objeví?

Na knihovnách nakonec nemusí moc záležet – když nebudou chtít, tak se to obejde bez nich. Vždycky se ale najde někdo, kdo spolupracovat bude. Měli bychom využít, že se někdo chce do digitalizace v takovém masovém měřítku pustit. Samozřejmě, že chce vydělat peníze, ale udělá se přitom i obrovský kus práce. Pokud se budou digitalizací zabývat jen samotné knihovny, tak toho moc neudělají. Pár milionů stran, s ohledem na obrovské množství vytištěných knih a časopisů, je zanedbatelný zlomek. Knihovny by na podobné mamutí projekty nikdy neměly dost peněz. Musí si ovšem pohlídat, aby v partnerství při jejich vzniku neztratily vliv.

Samozřejmě, trošku to zatím naráží na naše zvyklosti – našinec je ochoten připustit digitální hudbu, digitální film, ale když se mu sáhne na otevřenou knihu, tak se maličko začne bouřit. Ale myslím, že je to otázka času, kdy se komerční kanál prolomí i v literatuře. Navíc se hlavní proud digitalizace nebude týkat krásné literatury, ale hlavně faktografických, naučných věcí.

A na tom spočívá právě filozofie podobných projektů – když budu chtít kapitolu tři z odborné příručky, tak si koupím právě tu. Nemusím kvůli ní kupovat celou knihu, která ostatně už může být dávno rozebraná. A jestliže je rozebraná, tak už z ní vydavatel ani autor nic nemají. Ale tady mohu za zlomek ceny koupit příslušnou kapitolu a všichni budou spokojeni. Jde také o to, aby byla vhodně zvolená výše poplatků.

Knihy se ale budou tisknout určitě dál, o to se nebojím. Důležité ovšem bude, aby byly zároveň dostupné i v elektronické podobě. Když si chci něco zkontrolovat, na něco se podívat, tak nemusím chodit do knihovny, nebo si v knížce listovat v posteli, ale patřičnou část si rychle najdu. Vzniká nový informační kanál, ale je zbytečné se bát toho, že by vymýtil ty ostatní. Jenom dojde k přerozdělení toků informací.

Na druhou stranu by knihovny měly být ostražitě – někdy se ve snaze, aby získaly peníze z různých grantů a podpůrných programů, příliš orientují na elektronické zdroje. Ale jejich podstatou zůstává, že spravují klasické knižní fondy.

Zdeněk A. Tichý

Adolf Knoll

Adolf Knoll (* 23. března 1954, Náchod) začal po maturitě na gymnáziu studovat na ČVUT – fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou. Záhy ji však opustil a pracoval jako vychovatel na základní škole v Náchodě-Babí. V roce 1974 byl přijat na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor francouzština – rumunština; v rámci mezinárodních dohod ale nakonec vystudoval rumunskou a francouzskou filologii na univerzitách v Kluži a Bukurešti. Od roku 1979 pracuje v Národní knihovně ČR, kde při zaměstnání absolvoval postgraduální studium knihovnictví a vědeckých informací. Začínal v oddělení doplňování zahraniční literatury, krátce působil jako vědecký tajemník a od prosince 1989 do dubna 1990, kdy se čekalo na jmenování nového ředitele, byl pověřen řízením knihovny. Poté se ve funkci náměstka ředitele postupně zabýval ochranou fondů, knihovnickými procesy a vědeckotechnickým rozvojem a v roce 2004 byl jmenován ředitelem NK pro výzkum, vývoj a mezinárodní vztahy. Od roku 1992 se Adolf Knoll zabývá digitalizací knihovních sbírek a v této oblasti má za sebou – především v zahraničí – bohatou publikační, přednáškovou a školicí činnost. V roce 1996 se stal členem subkomise pro technologii programu UNESCO Paměť světa a od roku 1997 je řešitelem a spoluřešitelem řady národních a evropských projektů výzkumu a vývoje. Podílel se na mnoha funkčních řešeních v oblasti digitálního zpřístupnění sbírek a mj. je i autorem několika komplexních formátů pro popis a strukturování digitalizovaných dokumentů v systému Kramerius. Nedávno byl jmenován Evropskou komisí do vysoké skupiny expertů v oblasti digitálních knihoven (High Level Expert Group on Digital Libraries), které předsedá paní Viviane Reding, komisařka Evropské komise pro Informační společnost a média.

